

Mapa Etnograficzna Polski

Nasza rozległa wieś Laskowa, położona w powiecie limanowskim w województwie małopolskim, etnograficznie zamieszkiwana jest przez Lachów.

Źródło mapy: <http://grupyetniczne.blogspot.com/>

Lachy to grupa etnograficzna określająca mieszkańców Podkarpacia od Sądeczyczyny aż po Beskid Żywiecki, pośrednia między Góralami karpackimi a mieszkańcami nizin, tj. Krakowiakami.

Nazwa „Lachy” funkcjonująca w przeszłości wśród ludności wschodniosłowiańskiej jako określenie Polaków zamieszkujących tereny równinne z dominacją pól (por. staropolskie lęd, lęda ‘pole nieuprawne’) tu oznacza mieszkańców obszarów podgórskich i równinnych w opozycji do górali — ludności górskiej.

Granice Lachów wyznaczają głównie zasięgi stroju lachowskiego i charakterystycznych cech zabudowy.

W szczegółowych opracowaniach etnograficznych dzieli się Lachów na kilka podgrup, różniących się pewnymi szczegółami stroju, budownictwa, takich jak:

- Lachy Sądeckie,
- Lachy Limanowskie,
- Lachy Szczyrzyckie,
- Lachy Myślenickie
- Lachy od Dobrej.

Autorka tekstu: prof. dr hab. Halina Karas

Zakład Historii Języka Polskiego i Dialektologii jest jednym z kilku zakładów w Instytucie Języka Polskiego UW

Lachy sądeckie

Na początku mojego artykułu, przybliżę trochę co to takiego Lachy Sądeckie. Lachy Sądeckie to jedna z najbardziej wyrazistych kulturowo grup polskiego Podkarpacia, jakie powstały na styku góralszczyzny karpackiej i Krakowiaków. Ich wsie położone są w rozległej, żyznej Kotlinie Sądeckiej, a dwa najważniejsze miasta regionu, Stary i Nowy Sącz, wyznaczające centrum grupy, rozsiadły się u zbiegu głównych rzek: Dunajca, Popradu i Kamienicy Nawojowskiej.

Stroje Lachów uważane są za jedne z najpiękniejszych strojów ludowych na terenie całej Polski. Ich najbogatsze i najbardziej zdobione formy, wykształciła się wśród zamożnych kmieci u Lachów Podegrodzkich. Wraz ze wzrostem swojej popularności, zostały uważane jako reprezentacyjne dla całej grupy a nawet i Sądecczyzny. Lachy można podzielić na 3 grupy, zależne od płci i oraz od tego czy kobieta jest panną czy mężatką.

Strój damski w przypadku panien, to czarny aksamitny gorset wyszywany koralikami w charakterystyczne kwiaty, wkładane na białe koszule z czerwonym lub białym gęstym haftem. Spódnica jest długa do kostek. Ma szeroki i rozłożysty krój, robiona jest z materiałów perkalowych, bawełnianych lub wełnianych.

Do najbardziej popularnej spódnicy należy „rózowiak” obszywany lub haftowany czarną tasiemką.

Strój damski, meżatki składa się z aksamitnej lub wełnianej wizytki albo z suknianej katanki. Na spódnice wkładano szerokie, białe zapaski z cienkiego płótna z białym haftem angielskim, lub gładkie, welenkowe, zdobione haftem lub pasmanterią. Meżatki przepinają swoją spódnice zapaską. Bluzka wyszywana jest jak dla pańien. Obowiązkowym okryciem głowy zameżnych kobiet były chustki, płócienne, atlasowe, wełniane, perkalowe — wiązane pod szyją. Na wielkie uroczystości wkładały reprezentacyjny, bogato zdobiony sukienny kaftan z organkami, czyli sterczącymi na biodrach, usztywnionymi fałdami i dużym, pelerynowatym kołnierzem.

Za najefektywniejszy i najbardziej odświętny strój męski uważano tzw strój chłopski. Składał się on z granatowego sukiennego kaftanu, z długimi rękawami, bogato zdobionym na piersiach i wokół pasa. Dolna część garderoby to sukienne spodnie tak zwane błekeciami ze wzorem na obu nogawkach zwanym sercówką. W jego skład wchodziła również ciemna, granatowa kamizela. Odzienie wierzchnie stanowi brązowa gurmań wykonana z sukna lub w przypadku cieplejszych dni lniana płótnianka, górnica. Koszula najczęściej haftowana była czerwoną lub białą nicią spięta pod szyją eleganckim cioskiem.

Autorka tekstu: Wiktoria Kupiec, klasa III B gimnazjum

Costumes of Sącz Lachs

The Lachs are considered to be one of the most beautiful in Poland. With the increase in their popularity, they were considered representative of the whole group and even of the Sącz region. Lachs can be divided into three groups, depending on gender and whether the woman is a virgin or a married woman.

Peasant outfit was considered to be the most effective and most festive one. The cloth, navy blue caftan was richly decorated on the chest and around the waist and cloth trousers that were embroidered with the so-called "cockle" pattern. It also included a dark navy blue vest. The outer garments are a brown gourman made of cloth or, in the case of warmer days, a linen burlap, a miner. The man's shirt was embroidered with a red or white thread tied at the neck with an elegant ax.

The costume for the ladies is a black velvet corset embroidered with beads in characteristic flowers, put on white shirts with red or white thick embroidery, a long skirt to the ankles with a wide spreading cut, made of cotton or wool. The most popular skirt is a "różowiak" sewn on or embroidered with a black ribbon.

Married women are dressed in velvet, woolen cords. They put on the skirts wide, white napkins from a thin canvas with white English embroidery, which they fasten with a zip. Blouse is embroidered as for brides. The headscarf of the married women was obligatory. For the big celebrations they put on a representative, richly decorated caftan with organs, protruding on the hips, stiffened folds and a large collar.

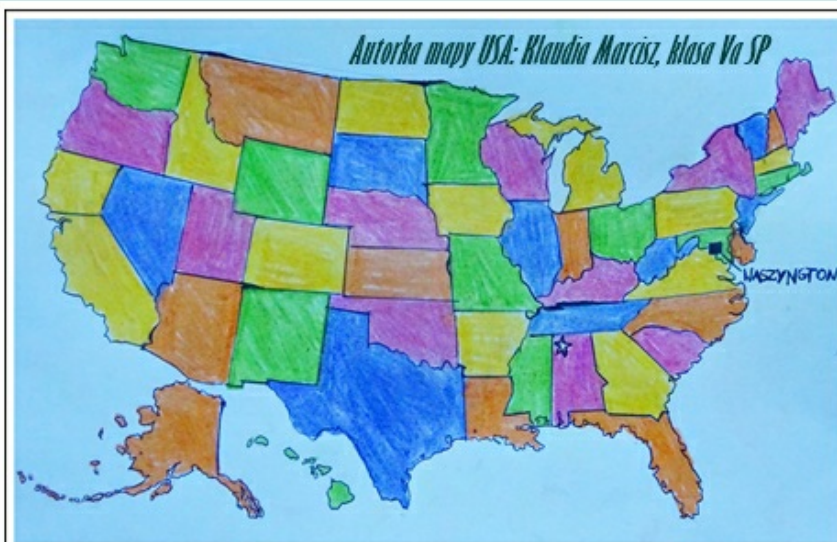
Translator: Wiktoria Kapiet, klasa III B gimnazjum

Poznajemy kraje anglojęzyczne

USA — United States of America
 — Stany Zjednoczone Ameryki.
 Jest to państwo federalne, w którym podmiotami federacji są stany. USA od północy graniczy z Kanadą, od południa z Meksykiem, od zachodu z Oceanem Spokojnym, z Oceanem Arktycznym od północnego zachodu i Oceanem Atlantyckim od wschodu.

Stany Zjednoczone są państwem związkowym złożonym z 50 autonomicznych stanów, w tym 48 tzw. Stanów Kontynentalnych oraz stanu Alaska — oddzielonego od pozostałych stanów kontynentalnych obszarem Kanady — i stanu Hawaje.

Ze względu na duży obszar i szeroki zakres szerokości geograficznej Stanów Zjednoczonych występują tu strefy niemal każdego klimatu na świecie. Na zdecydowanym obszarze dominuje klimat umiarkowany, subtropikalny w regionie tzw. Głębokiego Południa, tropikalny na Hawajach i w południowej części stanu Floryda, klimat polarny na Alasce, półpustynny na obszarze Wielkich Równin na zachód od 100 południka długości zachodniej, śródziemnomorski na wybrzeżu Kalifornii i suchy w regionie Wielkiej Kotliny.

Najwyższa góra to Denali (w latach 1896—2015 Mount McKinley; 6190 m n.p.m.)

Najdłuższą rzeką USA jest Missisipi (ang. Mississippi River) - 3766 km.

Podstawowe informacje i USA:

Stolica: Waszyngton

Obszar: 9 834 000 km²

Ludność: 325,7 miliona

Ustrój: republika konstytucyjna

Język urzędowy: brak na poziomie federalnym, de facto angielski

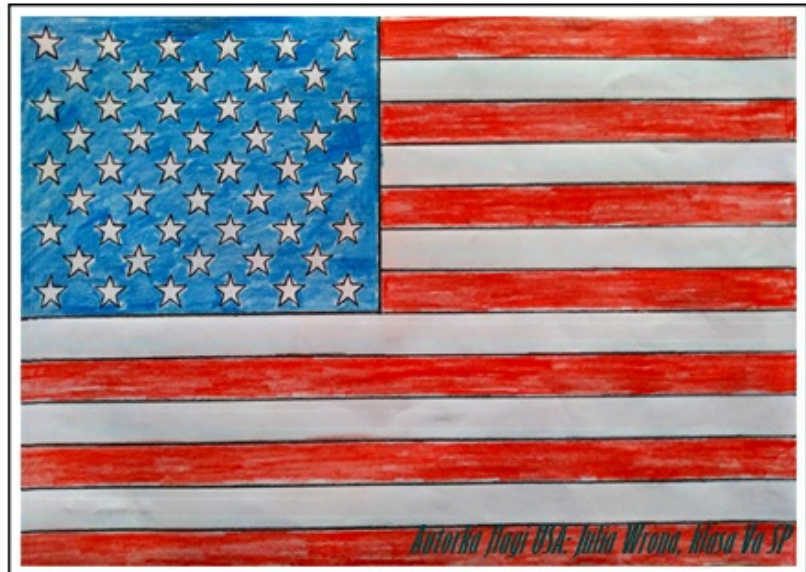
Święta narodowe: 10 różnych m.in Dzień Niepodległości (Independence Day)

Symbol roślinny: nagietek

Symbol zwierzęcy: Bielik amerykański.

The USA — the United States of America
 The United States is a federal republic in which the President, Congress and federal courts share powers reserved to the national government, according to its Constitution. The federal government shares sovereignty with the state governments. The United States shares international land borders with two nations:

Canada — the United States border from the north with contiguous United States and from the east with Alaska. Mexico borders with the United States from the south.

A state is a constituent political entity of the United States. There are currently 50 states, which are bound together in a union with each other. Each state holds governmental jurisdiction over a defined geographic territory and shares its sovereignty with the United States federal government.

The climate of the United States varies due to differences in latitude, and a range of geographic features, including mountains and deserts. Generally, the climate of the U.S. becomes warmer further south one travels, and drier further west, until one reaches the West Coast. West of the 100th meridian, much of the US has a cold semi-arid climate in the interior upper western states to warm to hot desert climate in the far southwestern U.S., while a Mediterranean climate prevails along the California coast. East of the 100th meridian, the climate is humid continental in northern areas (locations above 40 north latitude), to humid temperate in the central and middle Atlantic coast regions, to humid subtropical in the Gulf and south Atlantic regions. Southern Florida is tropical, as Hawaii and the US Virgin Islands.

Author and Text translator: Jakub Orzeł, class 3B, junior high school

Ciekawostki o USA - Interesting facts about the USA

1. USA jest krajem 30 razy większym od Polski.
2. About 10 000 000 Polish people live in this country.

LARGEST POLISH POPULATION
OUTSIDE - OF - POLAND:

3. 1 na 3 Amerykanów cierpi na otyłość.
4. The average citizen of the USA drinks over 600 litres of fizzy drinks.
5. 1 na 7 Amerykanów ma minimum 10 kard kredytowych.
6. In this country the biggest numer of mental disorders have been diagnosed.

THE MOST ICONIC SOFT DRINK OF EVERY STATE IN AMERICA

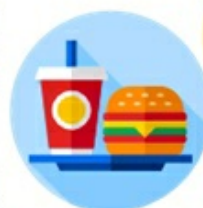

Ciekawostki o USA - Interesting facts about the USA

7. Jest to ojczyzna automatów samoobsługowych. Pierwszy postawiony został na nowojorskim dworcu w 1888 roku i można w nim było kupić gumę do żucia.

8. In the USA the machines for anglers are very popular. You can buy a live bait with an angle and fishing lines there.

9. Pierwszą osobą posiadającą niewolnika w Ameryce był czarnoskóry mężczyzna.

10. Smoking is totally legal for adolescents, but buying cigarettes is illegal.

11. Amerykański dolar zawiera kilka ukrytych obrazów, w tym pajak w prawym górnym rogu.

12. The Statue of Liberty has got a crown — its seven radiuses symbolize seven continents. Each of them is 2 metres high and weighs 70 kilos.

*The information was collected by:
Anna Chrobak, class 4a Primary School,
Dagmara Kołodziej, class 4b Primary School*

Bartek Frączek, klasa IIIa SP

Indianie

Indianie to najliczniejsza i najbardziej zróżnicowana grupa rdzennej ludności zamieszkującej oba kontynenty amerykańskie, obejmująca — zarówno dawniej, jak i dziś — setki ludów, plemion i grup o bardzo różnym charakterze i stopniu rozwoju. Ze względu na rozmieszczenie geograficzne Indian dzieli się na:

Indian północnoamerykańskich

Indian południowoamerykańskich.

Nazwa „Indianie” została nadana rdzennym ludom Ameryki przez Krzysztofa Kolumba, który myślał, odkrywając Nowy Świat, że dotarł do wschodniego krańca Indii.

Cechą najbardziej wyróżniającą Indian spośród innych ludzi był ich wygląd zewnętrzny. Charakteryzował się on długimi, ciemnymi włosami przepasanymi opaską lub odświętnie pióropuszem, ubraniem ze skóry i mokasynami. Pióra we włosach Indian prerii świadczyły o czynach, jakich dokonali. Jedno pióro oznaczało zabicie jednego przeciwnika. Malowali ciała i twarze, żeby wyglądać bardziej przerażająco. Swe wierzchowce także malowali. Wierzyli, że zygzakowate malowidła na ciele konia dodają mu szybkości.

Indianie prerii mieszkali w namiotach zwanych TIPI. Byli zawsze przygotowani na to, by szybko spakować swoje rzeczy i wyruszyć za bizonami przemierzającymi prerię. Tipi było pokryte 12-14 bizonimi skórąmi. Niektóre plemiona indiańskie ustawiały przy swoich domach rzeźbione totemy.

Wiktoria Wróbel, klasa IIIa SP

Gabriela Kita, klasa IIIa SP

Podczas zabaw dzieci uczyły się wszystkiego, co w przyszłości musiały umieć, jako ludzie dorośli np. ćwiczyły strzelanie z łuku. Dziewczynki trenowały bieganie, by podczas wrogiego ataku na obozowisko nie dać się pojmać. Chętnie bawiły się też lalkami.

Indianie słynęli z produkcji najpiękniejszych i najcenniejszych okryć, które nosili tylko wodzowie. Miały one kształt pięciokątów, były ozdobione frędzlami i barwione na kolor biały, żółty, niebieski lub czarny.

W zimie plemiona korzystali z wolnego czasu, rzeźbiąc w drewnie rozmaite przedmioty - przepiękne malowane maski, kubki, talerze i inne rzeczy potrzebne w gospodarstwie domowym.

Autorka tekstu: Joanna Bielacka, klasa 5a SP

The name “Indians” was given to the indigenous people of America by Christopher Columbus who thought, discovering the New World that he reached the eastern end of India.

The most distinguishing feature of Indians from other people was their appearance.

Characterized by long, dark hair, girded with a band or a festive plume, clothes from leather and moccasins. Feathers in Indians' hair proved about deeds they had done. One feather meant killing one opponent. They painted bodies and faces to make look themselves more frightening. They also painted horses. They believed that zigzag paintings on the horse's body gives speed.

Indians lived in tents called TIPI. They were always prepared for quickly packing their stuff and going after the buffaloes traversing prairie. TIPI was covered with 12-14 buffaloes' skins. Some Indian tribes placed carved totems near their houses. During the hunt, the warrior could shoot 15-20 shots in a minute.

While playing, children learned everything what is needed in the future e.g they practiced archery. Girls were practicing running to not get caught during a hostile attack on the camp. They were also happy to play with dolls.

Indians were famous for the production of the most beautiful and valuable coats, which only leaders wore. They were in the shape of pentagons, they were decorated with tassels and dyed in white, yellow, blue or black.

In winter, the tribes used their free time sculpting various items in wood- beautiful painted masks, mugs, plates and other things needed in the household.

Translator: Magdalena Hebda, school graduate

OUR POEMS

What is dance?

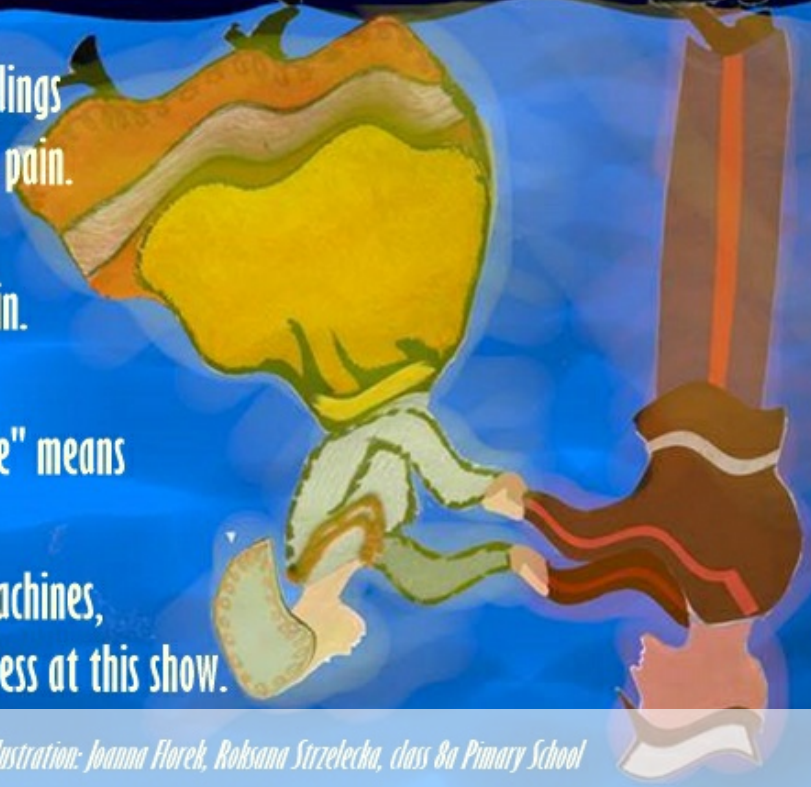
Authoress: Sylwia Stachura, class IIIc junior high school

It's not just a set of figures,
coordination and music.
Dance is an expression of a soul,
It shouldn't be confusing.

Dance is a reflection of feelings
Happiness, love, sometimes pain.
Our lifes without dancing
Is like a puddle without rain.

Now you know what "dance" means
Go with me to the disco
Let's dance like dancing machines,
We only need it for happiness at this show.

illustration: Joanna Florek, Roksana Strzelecka, class 8a Pimary School

KĄCIŁO MUZYCZNY • GŁOS POD PATRII

-Najlepszy — według ciebie — utwór amerykański roku 2018?

-Moim zdaniem najlepszym tegorocznym utworem zza oceanu jest mająca swoją premierę 17. sierpnia piosenka „Happier” w wykonaniu Christophera Comstocka, znanego pod pseudonimem Marshmello.

-Co to za rodzaj muzyki?

-Elektroniczna muzyka i pop

-Dlaczego ten utwór ci się spodobał?

-Największe wrażenie zrobiły na mnie silne emocje zawarte w tym utworze, oraz chwytający za serce teledysk, który pokazuje więź między dziewczynką a jej psem, z którym musi się w końcu pożegnać.

Every argument, every word we can't take back

'Cause with the all that has happened

I think that we both know the way that the story ends

Then only for a minute

I want to change my mind

'Cause this just don't feel right to me

I want to raise your spirits

I want to see you smile but

Know that means I'll have to leave

Każda kłótnia, każde słowo, którego nie możemy cofnąć

Bo po wszystkim, co się wydarzyło

Chyba oboje wiemy, jak ta historia się skończy

I wtedy tylko przez chwilę

Chcę zmienić zdanie

Bo to po prostu wydaje mi się niewłaściwe

Chcę cię podnieść na duchu

Chcę zobaczyć, jak się uśmiechasz

Ale wiem, że to oznacza moje odejście

-Komu polecilibyś ten utwór? Dlaczego?

-Myślę, że ta piosenka spodoba się każdemu fanowi Marshmello, oraz osobom, które lubią utwory z ambitną treścią.

Muzykę poleca: Krzysztof Jędrzejek, klasa 8a SP

